

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศที่กำลังพัฒนาในปัจจุบัน ต่างตระหนักถึงอิทธิพลของการศึกษาในฐานะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาตามแผนที่วางไว้ การศึกษาเป็นรากฐานที่จะเสริมสร้างความรู้ความสามารถของประชาชนเพื่อที่จะพัฒนาประเทศของตนต่อไป โรงเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้และจัดเตรียมประสบการณ์ให้ผู้เรียนเพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม และเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ Mourice P. Hunt และ Lawrence E. Metcalf¹ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของโรงเรียนว่า

สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจค่านิยมของตนและของสังคมได้ โดยการฝึกหัดแก้ปัญหาเกี่ยวกับข้อขัดแย้งทางค่านิยมในชั้นเรียน หน้าที่ของโรงเรียนมิได้มีแต่การจัดการศึกษาให้ความรู้ทางความรู้ วิชาการเท่านั้น แต่ยังคงรับผิดชอบในการเตรียมประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตสำหรับเยาวชนอีกด้วย

จากแผนการศึกษาชาติที่วางไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ปีพุทธศักราช 2503 ของกระทรวงศึกษาธิการ² ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายโดยสรุปที่จะให้เยาวชนได้รับการศึกษา

¹Mourice P. Hunt and Lawrence E. Metcalf, Teaching High School Social Studies (New York: Harper & Brothers Publishers, 1955), pp. 89.

²กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา พระสุเมรุ, 2511), หน้า 1.

เหมาะสมแก่วัยและสภาพของสังคม มีโอกาสสำรวจความสนใจหรือความถนัดพิเศษของ
 ส่งเสริมสุขภาพทั้งกายและใจของเยาวชนให้สมบูรณ์เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีทัศนคติอันพึง
 ประารถสามารถทำงานร่วมกับหมู่คณะ ตลอดจนมีความรู้และความสามารถรวมทั้งทักษะ
 อันเพียงพอต่อการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อไปได้ ภาระหน้าที่ของทางโรงเรียนจึง
 มีขอบเขตกว้างขวางและจะเป็นหน่วยงานสำคัญในอันที่จะดำเนินงานตามแผนพัฒนาของ
 ประเทศ โรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการ
 ศึกษาชาติ ดังที่ Smith, Krouse และ Atkinson³ กล่าวว่า

ในสังคมประชาธิปไตยโรงเรียนมีความรับผิดชอบในการ
 เตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมใน
 การปกครอง เพราะถ้าหากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของกลุ่ม ขาดความซาบซึ้งเห็นคุณค่าของ
 สถาบันประชาธิปไตย และความสามารถในการดำรงชีวิต
 ตลอดจนการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมด้วยกัน
 แล้ว รากฐานของการปกครองระบบของเราจะล่มเหลว

การฝึกอบรมเยาวชนให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบบการ
 ปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมความเจริญแห่ง
 คนทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพและความรับผิดชอบตามหน้าที่
 พลเมือง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องอาศัยการ
 ฝึกฝนโดยการลงมือกระทำอย่างจริงจังเพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานแต่แรกเริ่ม
 พร้อมทั้งมีทักษะและประสบการณ์ตรงต่อการทำงาน เนื่องจากเป็นที่เข้าใจและเป็นที่ยอมรับ
 กันในวงการศึกษาว่า การเรียนการสอนนั้นมิได้จำกัดขอบเขตอยู่ภายในเฉพาะชั่วโมง
 สอนหรือภายในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่ได้ขยายกว้างไปถึงประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน

³Edward W. Smith, Stanley W. Krouse and Mark M. Atkinson, "Social Studies Program," The Educators' Encyclopedia (New York: Prentice-Hall, Inc., 1969), pp. 347.

ของแต่ละคนด้วย อิทธิพลของประสบการณ์ภายนอกห้องเรียนนั้นมีมากมายใหญ่หลวงนัก อาจทำให้คนผันแปรไปในทางที่ดีหรือทางเล็มก็ได้อ โดยเฉพาะนักเรียนในวัยรุนจัดเป็นวัยที่นำหวังโยมมาก เพราะเป็นวัยที่ชอบสำรวจคนคว่ำสิ่งแปลก ๆ โหม ๆ อยู่เสมอ และชอบทำงานเป็นหมู่คณะ ถ้าจะมีวิธีการใดที่จะสอนให้นักเรียนรู้จักการอยู่รวมกันและมีการทำงานให้เกิดผลดีก็จะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตอย่างยิ่ง การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเคียงยอมไม่พอ จึงควรมีสิ่งช่วยเสริมสร้างการเรียนการสอนนั้น ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น กิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างการเรียนการสอนนั้นมีทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมนอกชั้นเรียน กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยส่งเสริม ฝึกฝนและเพิ่มเติมประสบการณ์ให้ผูเรียนมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ โดยมีครูเป็นผู้แนะนำและให้คำปรึกษาในการรวมกิจกรรมต่าง ๆ⁴

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของไทย เนื่องจากพื้นฐานการอบรมเด็กนั้นนอกจากครอบครัวแล้วโรงเรียนก็มีส่วนในการอบรมทั้งสิ้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะสนองความต้องการ ความสนใจ เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ตลอดจนประสบการณ์เพื่อการดำรงชีวิตของเด็กในวันข้างหน้า จึงมีผู้รวมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเข้าไว้กับกิจกรรมในชั้นเรียน แต่เรียกกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า "กิจกรรมนอกห้องเรียน" เพื่อให้แตกต่างจากกิจกรรมในห้องเรียนตามปกติ⁵

⁴กองโรงเรียนรัฐบาล, กรมวิสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, ปัญหาและการอภิปรายข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของกรม เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มอภิปราย 6 กลุ่ม เนื่องในการประชุมสัมมนาอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล (๗ ห้อง - ประชุมครูสภา 22-27 สิงหาคม 2503), หน้า 7. (อัคราเนา.)

⁵V.E. Anderson, P.R. Grim and W.T. Gruhn, Principles and Practices of Secondary Education (New York: The Ronald Press Company, 1951), pp. 212.

วิชาที่จะช่วยส่งเสริมเป้าหมายการศึกษาของชาติ คือการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้มากที่สุด ได้แก่วิชาสังคมศึกษา ดังที่ Brubaker⁶ ได้กล่าวไว้ว่า

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความรับผิดชอบในการฝึกฝนความเป็นพลเมืองดีมาเป็นเวลานาน ในปัจจุบันการศึกษาสังคมศึกษามีความหมายเปลี่ยนไปเน้นค่านิยมที่ถูกต้องของเยาวชน ยิ่งสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไปมีแนวโน้มของอิทธิพลสังคมอุตสาหกรรมไม่ว่าในโบสถ์ โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนชนคาวแล้ว โรงเรียนยอมเป็นสถาบันที่จะช่วยเน้นความสำคัญของการปรับปรุงทางการศึกษาได้มากขึ้น วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ยอมรับกันว่า มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการปรับปรุงค่านิยมและแนวคิดต่าง ๆ ที่ถูกต้องแก่เยาวชน

วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ ได้แก่ วิชาภูมิศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ไทย วิชาประวัติศาสตร์สากล วิชาหน้าที่พลเมือง วิชาศีลธรรม และวิชาเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม ซึ่ง Edward A. Krug⁷ กล่าวว่า "สังคมศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญที่สุด เพราะวัตถุประสงค์ของการสอนวิชานี้คือการอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี รู้จักคิด รู้จักทำงานเป็นหมู่ รู้จักการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง"

Jonathan C. Mc. Lendon⁸ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า "สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการเตรียมตัวเด็กสำหรับชีวิต

⁶Dale L. Brubaker (Editor), Social Studies in a Mass Society (2 Ed.) (Pennsylvania: International Textbook Company, Scranton, 1969), pp. 51

⁷Edward A. Krug, The Secondary School Curriculum (New York: Harper and Brothers, 1960), pp. 300.

⁸Jonathan C. Mc. Lendon, Teaching The Social Studies: A Handbook (N.E.A. Department of Classroom Teacher American Educational Research, 1960), pp. 4.

ในโลกอันสับสน หลักรัฐต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นสาขาวิชาใด ๆ จึงมักวางจุดมุ่งหมายที่
เกี่ยวข้องกับสังคมไว้ด้วยเสมอ"

สำหรับหลักสูตรสังคมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2503 เอง
ก็ได้เน้นให้แต่ละโรงเรียนปรับปรุงบทเรียนวิชาสังคมศึกษาของตนให้เหมาะสมกับสภาพ
แวดล้อมและลักษณะท้องถิ่น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงดังกล่าวได้แก่ครู คือ นอกจาก
ครูจะเป็นผู้ให้ความรู้ตามเนื้อหาวิชาการแล้ว ยังต้องเป็นผู้สร้างประสบการณ์ให้นักเรียนรู้จัก
ใช้ความคิดและนำไปปฏิบัติได้ การสอนจึงจำเป็นต้องให้การศึกษานั้นนอกเหนือจากการเรียน
ในชั้นเรียน เช่น การค้นคว้าเพิ่มเติม การติดตามข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน การไป
ศึกษานอกสถานที่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ประเทศ
ไทยเริ่มเห็นความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษามากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จาก
การประชุมครูสอนสังคมศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษาของกลุ่มประเทศใน
เอเชียที่องค์การ UNESCO จัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้แทนจาก
ประเทศไทยได้แถลงการณ์ถึงสภาพการสอนสังคมศึกษาในไทย ตอนหนึ่งได้กล่าวถึงการจัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาว่า⁹ "กิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาที่นิยมจัดกันมาก
ในไทยได้แก่ การจัดให้มีชุมนุมวัฒนธรรมไทย ชุมนุมยุวพุทธ และ การศึกษานอกสถานที่"

เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของ
นักเรียน ครูสอนสังคมศึกษาจึงควรจัดให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเสริม
หลักสูตรสังคมศึกษามากขึ้น เพราะความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้นไม่
เพียงพอ ฉะนั้นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงมีบทบาทสำคัญมาก เพราะจะช่วยเสริม
บทเรียนทั้งในด้านความรู้และความเพลิดเพลิน ทำให้นักเรียนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็น
ประโยชน์ เช่น การจัดตั้งสถานักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนบริหารงานกันเอง โดยการ

⁹Edward A. Pires, The Teaching of The Social Studies in
Primary Teacher Training in Asia (Bangkok: UNESCO Regional
Office For Education in Asia, 1970), pp. 91.

เลือกตั้งผู้แทนนักเรียนเข้าบริหารงาน กิจกรรมเหล่านี้เป็นการฝึกนักเรียนไว้สำหรับการปกครองแบบประชาธิปไตย การศึกษานอกสถานที่จะช่วยด้านประสบการณ์ตรงขยายความรู้ด้านวิชาการและความรู้ประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็น ฯลฯ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีมากชนิด จากกิจกรรมที่ครูสั่งให้นักเรียนทำ และจากการที่นักเรียนสนใจปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อเพิ่มเติมความรู้ของตน กิจกรรมที่อาจจัดให้สอดคล้องกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา ได้แก่¹⁰

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง นอกจากการฟังคำอธิบายในชั้นเรียนแล้วควรให้นักเรียนฟังวิทยุเพื่อทราบเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ฟังปาฐกถา การอภิปราย โต้ว่าที่ ที่สถานีต่าง ๆ จัดขึ้น การฟังวิทยากรที่ทางโรงเรียนเชิญมาบรรยาย เพื่อเสริมสร้างความรู้รอบตัวอันจะเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด คือการสนทนาซักถามเรื่องราวที่สนใจจากผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ให้นักเรียนเก็บข่าวเหตุการณ์ที่สนใจจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์มาเล่าในชั้นเรียน มีการอภิปรายหัวข้อที่สนใจและการทำรายงานค้นคว้าเสนอผลงานต่อชั้นเรียน
3. กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน ได้แก่การอ่านค้นคว้าจากห้องสมุด จากสำนักแถลงข่าวและสถานทูตประเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบบทเรียนและเป็นความรู้รอบตัวในเวลาว่างหน้า รวมทั้งการอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน ได้แก่การทำบันทึกรายงานค้นคว้าจากห้องสมุด การเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน การเขียนเรียงความเกี่ยวกับคตินิยมต่าง ๆ การค้นคว้าและการทำแผนภูมิเกี่ยวกับบทเรียน
5. กิจกรรมเกี่ยวกับการสาธิต เช่น การแสดงเครื่องแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ การแสดงมารยาทที่ถูกต้อง การสาธิตอาจให้นักเรียนแสดง หรือครูให้นักเรียนทำตาม หรือเชิญวิทยากรมาแสดงให้ดูก็ได้

¹⁰หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, คู่มือนิเทศวิชาสังคมศึกษา (พระนคร: ครูสภา, 2511), หน้า 207-208.

6. กิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมมารยาทและการฝึกหัดนิสัย เช่น การฝึกทำความเคารพ การรับของจากผู้ใหญ่ การไหว้จากสุภาพ การรู้จักสัมมาคารวะ เป็นต้น

7. กิจกรรมเกี่ยวกับการสำรวจค้นคว้า เช่น การสำรวจชุมชนรอบโรงเรียน การศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การออกไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่ตนต้องการศึกษา

8. กิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นสมมุติ ได้แก่การแสดงละครตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ การสมมุติปัญหาให้นักเรียนคิด การแต่งตัวตุ๊กตาเป็นชนชาติต่าง ๆ

9. กิจกรรมเกี่ยวกับรูปภาพ คือการวาดภาพและการรวบรวมภาพ เช่น ภาพบุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ ภาพประวัติศาสตร์

10. กิจกรรมเกี่ยวกับการประดับและตกแต่งห้อง เช่น การจัดป้ายนิเทศ การจัดนิทรรศการวันสำคัญของชาติ และวันสำคัญอื่น ๆ

11. กิจกรรมเกี่ยวกับการสะสม เช่น การจัดสมุดภาพ สมุดรวบรวมข่าว นามบัตร การสะสมแสตมป์ การสะสมหนังสือ ฯลฯ

12. กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปการฝีมือ ได้แก่การวาดภาพ การสร้างหุ่นจำลอง การฉลุไม้ เป็นต้น

13. กิจกรรมเกี่ยวกับแผนที่ เช่น การให้นักเรียนทำแผนที่จังหวัดที่ตนอาศัยอยู่ การทำแผนผังห้องเรียน การทำแผนที่โครงร่างเกี่ยวกับบทเรียน การให้นักเรียนช่วยกันทำแผนที่ดาวขนาดใหญ่ เป็นต้น

14. กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ทานักเรียนไปแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ไปร่วมพิธีทางศาสนา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจศาสนาของตนได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

15. กิจกรรมเกี่ยวกับการบันเทิง เช่น การแสดงละครทางประวัติศาสตร์ การเล่านิทานประกอบบทเรียน การขับทกวีและบทเพลงมาประกอบบทเรียน

ในปัจจุบันแม้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ จะเป็นที่ยอมรับมากขึ้นแต่ก็ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร John Jerolimik¹¹ กล่าวถึงการ
จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาว่า

ในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษากิจกรรมส่วนใหญ่ เน้นการพูดและการใช้ภาษา จึงมีกิจกรรมประเภทการอ่าน การอภิปราย การรายงาน การเขียน การตอบปัญหา และการท่องจำ เป็นส่วนใหญ่ หลังจากความรู้เรื่องพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมีความแพร่หลายมากขึ้น การพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลก็เริ่มมีส่วนทำให้การจัดกิจกรรมแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไป มีการมุ่งที่จะพัฒนาเด็กตามกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ เริ่มเน้นตัวเด็กเป็นสำคัญ (Child Centered) โดยการส่งเสริมให้เด็กสามารถช่วยตนเองและรู้จักทำงานเอง (Learning by Doing) ซึ่งครูจะเป็นผู้กำหนดขอบเขตและประเภทของกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยอยู่ภายใต้ขอบเขตของจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้วย

Gail M. Inlow¹² กล่าวถึงความรับผิดชอบของครูสังคมศึกษาในการจัดกิจกรรม
เสริมหลักสูตรสังคมศึกษาว่า

ครูสังคมนศึกษานั้นนอกจากจะมีความรับผิดชอบในด้านเนื้อหาวิชาการ การแนะแนวและการบริหารแล้ว ครูยังต้องมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครูสังคมนศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจึงต้องมีความรู้ในด้านวิชาการ, การบริหาร และมีความเข้าใจในพัฒนาการของวัยรุ่นเป็นอย่างดี ทั้งยังมีความสามารถใน

¹¹John Jerolimik, Social Studies in Elementary Education (New York: The Macmillan Company, 1967), pp. 227.

¹²Gail M. Inlow, Maturity in High School Teaching (New Jersey: Prentice Hall, Inc. Englewood Cliffs, 1963), pp. 35-36.

ด้านความเป็นผู้นำจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จัดขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีข้อดีจะอาศัยความสามารถของครูเท่านั้น จะต้องอาศัยความรับผิดชอบจากทางโรงเรียน ความรับผิดชอบของนักเรียน ตลอดจนความเป็นผู้นำของนักเรียนเช่นกัน อาจารย์หรือครูสังคมศึกษาเป็นผู้ที่ปรึกษาชุมนุมกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรมีความรับผิดชอบที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดความสนใจและมีความร่วมมือจัดกิจกรรมทั้งในกลุ่มและกับกลุ่มอื่น ๆ มากขึ้น การสร้างความสัมพันธ์ในกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรเป็นความร่วมมือของทุกฝ่าย การดำเนินงานด้านกิจกรรมจะไม่ประสบผลดีเท่าที่ควรหากครูเป็นผู้ดำเนินงานเพียงฝ่ายเดียว เพราะผู้เรียนหรือตัวนักเรียนย่อมไม่เกิดความศรัทธาที่จะจัดกิจกรรมภายใต้การควบคุมของครูทั้งหมดใด ผู้เรียนต้องการคำแนะนำและคำปรึกษาอย่างจริงจัง มีการให้คำปรึกษาและให้กำลังใจโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมเองมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียน กำลังเป็นที่ยอมรับและเพิ่มความสำคัญมากยิ่งขึ้นทุกที ด้วยเหตุนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงได้มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรกันอย่างแพร่หลาย แม้ในสถาบันฝึกหัดครูซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะผลิตครูออกไปเผยแพร่ความคิดเห็น ความรู้และความสามารถของตนต่อสังคม ก็เริ่มมีความนิยมจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประกอบกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน เนื่องจากการเรียนในระดับฝึกหัดครูเป็นการจัดการศึกษาแก่เด็กในระดับเทียบเท่าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลของการจัดกิจกรรมจึงอาจแตกต่างจากการจัดกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปบ้าง ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาในระดับฝึกหัดครูมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทางสถาบันฝึกหัดครูจึงได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตขึ้นให้เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันฝึกหัดครู ทั้งนี้ ดร. สาโรช บัวศรี¹³ ได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของโรงเรียน

¹³สาโรช บัวศรี, "โรงเรียนสาธิตคืออะไร," วิทยากร, ฉบับที่ 66

สาธิตไว้ว่า

ในอุดมคติ โรงเรียนสาธิตคือโรงเรียนที่วิทยาลัย หรือ มหาวิทยาลัยจัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

1. สำหรับเป็นที่ฝึกสอน ฝึกงาน สังเกตและศึกษาของ นิสิตวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ผู้ซึ่งกำลังศึกษาเล่าเรียนใน ทางวิชาการศึกษา

2. สำหรับเป็นที่วิจัยในเรื่องทฤษฎีการสอน การปกครอง การวัดผล การแนะแนว การทำหลักสูตร ฯลฯ เพื่อให้วิชา การศึกษาหรือที่เรียกว่าวิชาครูได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และเป็น ประโยชน์แก่นักเรียนสาธิตไปทั่วในทวีป

3. สำหรับเป็นที่ "แสดงให้เห็น" แก่บุคคลทั่วไป หรือที่ เรียกสั้น ๆ ว่า "สาธิต" ในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของการ ศึกษา เช่น วิธีการสอนต่าง ๆ วิธีแนะแนว การทำโรง- เรียนมัธยมแบบประสม การทำโรงเรียนประถมที่ถูกต้อง การปกครองโรงเรียนแบบประชาธิปไตย เป็นต้น

โดยสรุป โรงเรียนสาธิตควรมีหน้าที่ตามอุดมการณ์ของโรงเรียนสาธิต ดังนี้¹⁴

1. การฝึกสอน
2. การสาธิตการสอนแก่นักเรียนฝึกหัดครู
3. การให้บริการสังเกตการสอน
4. การสาธิตการสอนแก่โรงเรียนอื่น ๆ
5. การทดลองและการวิจัย
6. การเป็นผู้นำของโรงเรียนในท้องถิ่น
7. การให้การศึกษามอบรวมแก่ครูประจำการของนักเรียนในชุมชน

¹⁴อมร พรหมมีฤทธิ์, "การศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตใน สังกัดกรมการฝึกหัดครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา คณะ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2510) (อัครสำเนา), หน้า 5.

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญตลอดจนหน้าที่ของโรงเรียนสาธิตที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเห็นได้ว่าโรงเรียนสาธิตมีความสำคัญต่อสถาบันฝึกหัดครูและต่อวงการศึกษาโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของโรงเรียนสาธิตคือการให้การศึกษาอบรม และการสาธิตการสอนต่าง ๆ แก่ผู้สนใจ ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนสาธิตจึงย่อมเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน หากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนสาธิตไม่ประสบผลสำเร็จแล้ว ผู้ที่สนใจหรือต้องการศึกษาแบบอย่างในการจัดกิจกรรมที่ดีก็ย่อมไม่อาจเห็นแบบอย่างที่เหมาะสมหรือสมควรที่จะนำไปปฏิบัติตามไปด้วย

จากแนวคิดในการจัดการสอนและการจัดกิจกรรมของสถาบันฝึกหัดครูซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมากล่าวเป็นตัวอย่างต่อไปนี้ ได้มุ่งส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในค่านต่าง ๆ ¹⁵ เช่น

ควรจัดการวางแผนร่วมกัน อภิปรายร่วมกัน ควรให้งาน
ทำตามความสามารถเพื่อให้อิสระในการจัดกิจกรรมประเภท
ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็น
มากยิ่งขึ้น ให้อำนาจการตัดสินใจด้วยตนเอง จัดกิจกรรมพิเศษ
ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในค่านการทำงานเป็นกลุ่มพยายามให้แต่ละ
คนมีโอกาสที่จะแสดงความสามารถที่แตกต่างกัน รู้จักใช้
กิจกรรมและวัสดุใหญ่ๆ ตามความต้องการของแต่ละคน

จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถาบันฝึกหัดครูและในโรงเรียนสาธิตเองมีความแพร่หลายและมีขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในข้อความตอนต้น ๆ มาแล้ว การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคม

¹⁵แผนกสังคมศึกษา, วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาสังคมศึกษาเรื่อง วิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยม (กศ. 19) ประจำภาคกลาง ปีการศึกษา 2515, (อัครสำเนา), หน้า 7.

ศึกษาในระดั้มัธยมศึกษาที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนและต่อการปกครองของประเทศมากเพียงใด การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนสาธิตและในสถาบันฝึกหัดครูก็ย่อมมีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้เรียนมากขึ้นไปด้วย โดยเหตุที่โรงเรียนสาธิตมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในอันที่จะเป็นแบบอย่างของผู้สนใจและของโรงเรียนต่าง ๆ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนสาธิตจึงย่อมมีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากที่จะเป็นแบบอย่างของการจัดกิจกรรมแก่โรงเรียนทั่วไปและผู้สนใจอื่น ๆ จึงสมควรที่จะได้มีการศึกษาสภาพการดำเนินงาน การให้ความร่วมมือ ผลของความร่วมมือ ประเภทของกิจกรรมที่จัดขึ้น ตลอดจนข้อคิดเห็นที่ได้จากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนสาธิตเพื่อเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป แต่การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนสาธิตดังกล่าว ยังไม่ประสบผลสำเร็จหรือยังไม่สมบูรณ์อย่างแท้จริง ย่อมมีปัญหาดังต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งที่ควรแก้ไขงานปีการดังที่เอกสารการสัมมนาเกี่ยวกับโรงเรียนสาธิตของกรมการฝึกหัดครู¹⁶ กล่าวว่า

ปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนสาธิตประกอบด้วย การขาดการเตรียมการล่วงหน้าในการจัดให้นักเรียนฝึกหัดครูมีโอกาสของการสังเกตการสอนอย่างทั่วถึง มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมของอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ของการ "สาธิต" ลักษณะการจัดโรงเรียนที่ติดตามความมุ่งหมาย ปัญหาเกี่ยวกับครู อาจารย์ในโรงเรียนสาธิตยังมีคุณภาพที่ไม่อาจสนองหน้าที่ได้เต็มที่ ปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างอาจารย์ฝึกหัดครูกับอาจารย์โรงเรียนสาธิต ทำให้โรงเรียนสาธิตไม่ได้ออกใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีปัญหาทางการวิจัย การทบทวน และการจัดทำเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งปัญหาต่างกานการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญและขาดการเผยแพร่ ตลอดจนการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น

¹⁶กรมการฝึกหัดครู, เอกสารการสัมมนาหัวหน้าฝ่ายสาธิตและอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิต (ณ กรมการฝึกหัดครู พระนคร วันที่ 21-25 สิงหาคม 2510) (อัครสำเนา), หน้า 66-76.

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนสาธิตดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยซึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในโรงเรียนสาธิตมาเป็นเวลานานมีความเห็นว่า สมควรที่จะได้มีการรวบรวมปัญหา ตลอดจนข้อคิดเห็น ทั้งของครู นักเรียน รวมทั้งการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกัน เพื่อผลการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในการทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนสาธิต" จึงมีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษาปัญหา ตลอดจนแนวคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูและนักเรียน ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิต เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือเสนอแนะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนสาธิต ให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพเพื่อจะได้เป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาแก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งหากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ผลดีแล้ว ย่อมมีผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนไทยด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษา ประเภทของกิจกรรม รวมทั้งอัตราความมากน้อยหรือความบ่อยครั้งในการรวมกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนสาธิตที่เป็นตัวอย่างประชากร
2. เพื่อรวบรวมแนวความคิดเห็น ทศนคติ ปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะของครูและของนักเรียนในการจัดและดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อความสะดวกแก่ผู้ที่สนใจศึกษาปัญหานี้ต่อไป
3. เปรียบเทียบความแตกต่างทางการแสดงความคิดเห็น ปัญหา รวมทั้งข้อเสนอแนะทั้งของครูและของนักเรียน เพื่อนำมาพิจารณาถึงความเหมาะสม ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางเสนอแนะแก่ฝ่ายบริหารงานของโรงเรียน แก่ครู และนักเรียน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจในปัญหานี้

4. สรุปผลจากการดำเนินงานจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษา ที่เคยจัดทำแล้วในโรงเรียนสาธิตที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้ง 4 แห่ง ในด้านผลงานที่เป็นส่วนยกพร่อง และที่เป็นส่วนได้รับผลดีมาแล้ว เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงหรือเสนอแนะในการดำเนินงานจัดกิจกรรมต่อ ๆ ไป

5. เพื่อนำผลของการวิจัยจากโรงเรียนสาธิตที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้ง 4 แห่ง เสนอแก่โรงเรียนสาธิตทั้ง 4 แห่ง อันอาจมีผลต่อการปรับปรุงการดำเนินงานจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาของแต่ละโรงเรียนให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และให้เป็นประโยชน์แก่ผู้จัดและผู้รวมกิจกรรมนั้น ๆ มากที่สุด เป็นแนวทางต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาทั้งในสถาบันที่ทำการวิจัยเอง และในสถาบันอื่น ๆ ที่มีความสนใจ และเพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาของประเทศด้วย

การดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความของโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จากต่างประเทศ และจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้โดยทั่วไปเกี่ยวกับพื้นฐานความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

2. จัดทำแบบสอบถามขึ้น 2 ชุดด้วยกัน ชุดแรกเป็นแบบสอบถามสำหรับครูสังคมศึกษาในโรงเรียนสาธิต ซึ่งจะสอบถามเกี่ยวกับเรื่องราวส่วนตัวของครู ทศนคติ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษา ชุดที่สองเป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสาธิต 4 แห่ง แบบสอบถามจะเกี่ยวกับเรื่องราวส่วนตัวของนักเรียน ทศนคติ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปทดสอบ (Pre-Test) กับครูสังคมศึกษาจำนวน 3 คน และนักเรียนโรงเรียนสาธิตจำนวน 30 คน ในโรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นำผลสรุปที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งของครูและของนักเรียนมาแก้ไข

ปรับปรุงแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นให้รัดกุมและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. จัดส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนสาธิตที่เป็นตัวอย่างประชากร หลังจากปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังโรงเรียนสาธิต 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูสวนสุนันทา โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ และโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แสดงตัวอย่างของแบบสอบถามแก่อาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนสาธิตทั้ง 4 แห่ง เพื่อนัดเวลานำแบบสอบถามไปยังโรงเรียนสาธิตแต่ละแห่ง พร้อมทั้งกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน จำนวนแบบสอบถามที่จัดส่งครูทั้งหมด 23 ชุด แบบสอบถามนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแต่ละแห่งจำนวน 150 ชุด รวมทั้งหมด 600 ชุด

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล หลังการเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามทั้งหมดมาสรุปผล เสนอค่าคำตอบเป็นอัตราร้อยละของจำนวนผู้ตอบทั้งหมด และการเสนอค่าเฉลี่ยของการรวมกิจกรรม ส่วนการเสนอค่าและการอภิปรายผลจะนำเสนอในรูปแบบตารางต่อไป

คุณค่าของการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงทัศนคติ ข้อคิดเห็น ปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษา ทั้งของครูและของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตที่เป็นตัวอย่างประชากรไว้ด้วยกัน
2. เป็นแนวทางในการศึกษาของผู้ที่สนใจ และเป็นหลักฐานในการค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนสาธิตต่อไป
3. ช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนในโรงเรียนสาธิตที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้ง 4 โรงเรียน เกิดความเข้าใจมองเห็นปัญหาซึ่งกันและกัน อันจะเป็นผลต่อการร่วมมือกันจัดทำเนื้องานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์มากขึ้น

4. เป็นแนวทางในการคิดแปลงและปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษา ทั้งในโรงเรียนสาธิตที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้ง 4 โรงเรียน และในโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาของทางโรงเรียนและของประเทศต่อไป

ความจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มีได้กระทำทุกโรงเรียน เลือกวิจัยเฉพาะบางโรงเรียนเท่านั้น คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามหรือข้อเท็จจริงบางประการที่รวบรวมได้อาจไม่ครบตามที่ต้องการจะเป็น

2. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปฝากให้ทางโรงเรียนดำเนินการเก็บรวบรวมให้ เนื่องจากเป็นระยะที่นักเรียนใกล้สอบประจำภาคกลาง ทางโรงเรียนไม่อาจจัดเวลาเรียนตามปกติของนักเรียนให้ผู้วิจัยเข้าทดสอบด้วยตนเองได้ คำตอบที่รวบรวมได้จึงอาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง

3. เข้าใจว่า ทั้งครูและนักเรียนบางส่วนยังมีความเข้าใจความหมายของ "กิจกรรมเสริมหลักสูตรสังคมศึกษา" ไม่ชัดเจนพอ จึงอาจมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้

4. โรงเรียนสาธิตบางแห่งไม่พร้อมที่จะให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม เนื่องจากกำหนดรับแบบสอบถามคืนค่อนข้างอยู่ในระยะเวลาอันสั้น การรีบร้อนตอบแบบสอบถามอาจมีผลต่อความเป็นจริงได้

คำจำกัดความในการวิจัย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่สอนในชั้นเรียน เพื่อมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ เพิ่มเติมประสบการณ์ ตลอดจนได้มีโอกาสทำงานด้วยตนเองมากขึ้น ให้มีสุขนิสัยในการทำงานเป็นกลุ่ม การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และการเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับกลางต่อเนื่องระหว่างการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย เชื่อมโยงกับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้วางไว้ในแผนการศึกษาชาติ ปี พ.ศ.

2503

โรงเรียนสาธิต หมายถึง โรงเรียนของสถาบันฝึกหัดครูที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือโครงการฝึกหัดอบรมนักเรียนครูให้มีความรู้ความเข้าใจในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติควบคู่กันไป เป็นสถานที่ทำการทดลองเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อค้นคว้าให้เกิดความก้าวหน้าในวงการศึกษาและในขณะเดียวกันก็พยายามให้การศึกษแก่นักเรียนสาธิตให้ดีที่สุดด้วย ส่วนงานในหน้าที่อื่น ๆ ของโรงเรียนสาธิตอาจมีแตกต่างกันไปตามแต่จะกำหนดขึ้นในแต่ละสถาบันฝึกหัดครู